

Одговорност, Технологија и Мрежа
на Институционална Отвореност
во Југоисточна Европа

Сеопфатен план за добро управување

за државните институции во
Република Северна Македонија

Врз основа на регионалниот индекс на
отвореност на државните институции

Врз основа на
мерењето за
2018 година

Скопје, јули 2019

Овој проект е финансиран
од Европската Унија.

METAMORPHOSIS

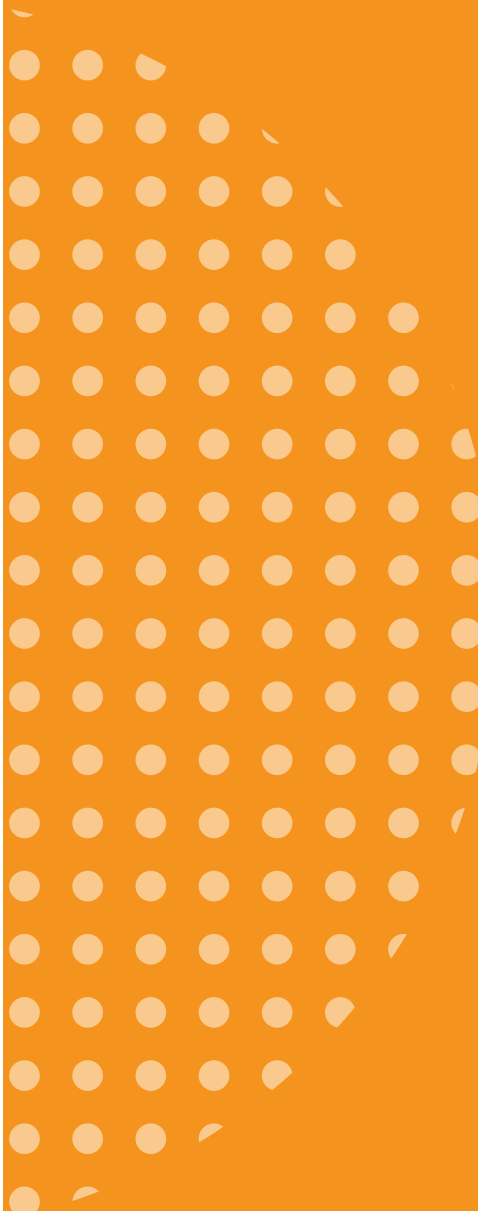

ZaštoNe?

Проектот Одговорност, Технологија и Мрежа на Институционална Отвореност во Југоисточна Европа - ACTION SEE е спроведуван од Фондација Метаморфозис, Вестминстер фондација за демократија, Центар за истражување, транспарентност и отчетност - CR TA, Граѓанска асоцијација Why not?, Центар за демократска транзиција - CD T, Open Data Kosovo (ODK), и Levizja Mjaft!

Сеопфатен план за добро управување

за државните институции во
Република Северна Македонија

Врз основа на регионалниот индекс на
отвореност на државните институции

Врз основа на мерењето за 2018 година

Скопје, јули 2019

ЗА ИЗДАВАЧОТ:

METAMORPHOSIS

Фондација за интернет и општество,
Метаморфозис

Мисијата на Метаморфозис е да придонесе за развој на демократијата и подобрување на квалитетот на живеење преку иновативна примена и ширење на знаењето. Наши главни вредности се отвореност, еднаквост и слобода.

Адреса: Апостол Гусларот 40, 1000,
Скопје, Северна Македонија

Тел: +389 3109 325

Факс: +389 3225 206

Веб: metamorphosis.mk

Мејл: contact@metamorphosis.org.mk

УРЕДНИЦИ:

Бардил Јашари
Мила Јосифовска

Целта на проектот ACTION SEE – Одговорност, Технологија и Мрежа на Институционална Отвореност во Југоисточна Европа е зголемување на вклученоста на граѓанското општество и медиумските организации во креирањето на јавното мислење, креирањето политики и учество во механизмите за донесување одлуки, како и зголемување на капацитетите на граѓанското општество да адресира чувствителни прашања.

Оваа публикација е изготвена со помош на Европската Унија. Содржините во оваа публикација се единствена одговорност на партнерите од проектот „ACTION SEE“ и на ниеден начин не ги изразуваат ставовите на Европската Унија.

КООРДИНАТОР НА ПРОЕКТОТ:

Фондација Метаморфозис С. Македонија

Веб страница: www.metamorphosis.org.mk

ПАРТНЕРСКИ ОРГАНИЗАЦИИ:

Westminster Foundation for Democracy

Велика Британија

Веб-страница: www.wfd.org

CRTA - Center for Research,
Transparency and Accountability

Србија

Веб-страница: www.crt.rs

Citizens Association Why not?

Босна и Херцеговина

Веб-страница: www.zastone.ba

Center for Democratic Transition

Црна Гора

Веб-страница: www.cdtmn.org

Open Data Kosovo (ODK)

Косово

Веб-страница: www.opendatakosovo.org

Levizja Mjaft!

Албанија

Веб-страница: www.mjaft.org

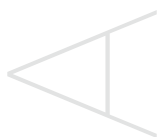
CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент Охридски", Скопје

334.724.6:005.332.5(497.7)(047.31)

СЕОПФАТЕН план за добро управување за државните институции во Република Северна Македонија : врз основа на регионалниот индекс на отвореност на државните институции : врз основа на мерењето за 2018 година / [уредници Бардил Јашари, Мила Јосифовска]. - Скопје : Фондација Метаморфозис, 2019. - 21 стр. ; 25 см

ISBN 978-608-263-016-8

а) Државни институции - Транспарентност - Македонија - Истражувања
COBISS.MK-ID 111451914

1. ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ **7**

2. ДРЖАВНИ ИНСТИТУЦИИ **8**

2.1. ИЗВРШНА ВЛАСТ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА **8**

ГЛАВНИ ЗАКЛУЧОЦИ **8**

2.1.1. ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА **9**

2.1.2. МИНИСТЕРСТВА **11**

ГЛАВНИ ЗАКЛУЧОЦИ **11**

2.1.3. ДРУГИ ИЗВРШНИ ОРГАНИ **14**

ГЛАВНИ ЗАКЛУЧОЦИ **14**

2.2. СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА **15**

ГЛАВНИ ЗАКЛУЧОЦИ **15**

Подобрување на консултативните процеси при носењето на законите **16**

Подобрување на финансиската транспарентност **17**

Механизмите за комуникација со граѓаните треба повеќе да се промовираат **18**

2.3. СУДСТВО **19**

ГЛАВНИ ЗАКЛУЧОЦИ **19**

Отвореност на судската власт во Република Северна Македонија **19**

Пристапност до правда и информации од јавен карактер **20**

Ефикасност или запознатост со работата на судовите **21**

Судски совет **21**

Отвореност на обвинителствата на Република Северна Македонија **22**

2.4. ЕДИНИЦИ ЗА ЛОКАЛНА САМОУПРАВА (ОПШТИНИ) ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА **23**

ГЛАВНИ ЗАКЛУЧОЦИ **23**

3. МЕТОДОЛОГИЈА **27**

4. ПРОЕКТ **28**

5. ПРОЧИТАЈТЕ ПОВЕЌЕ **29**

1. ОПШТИ ИНФОРМАЦИИ

Отвореноста е клучен услов за демократија бидејќи им овозможува на граѓаните да ги добијат информациите и знаењата потребни за еднакво учество во политичкиот живот, ефикасно донесување одлуки и одговорност на институциите за политиките што ги спроведуваат. Институциите ширум светот преземаат конкретни активности со цел да ја зголемат нивната транспарентност и отчетност кон граѓаните.

Отвореното управување се заснова на четири организациски принципи: транспарентност, пристапност, интегритет и свесност. Овие принципи се применуваат во сите гранки и нивоа на моќ, од централната извршна власт до локалната самоуправа, собранието и судството.

Индексот на отвореност е композитен индикатор кој го мери степенот до кој владите во земјите од Западен Балкан се отворени за граѓаните и општеството и е дизајниран со цел да се дефинира до кој степен граѓаните на Западен Балкан добиваат поволни и разбирливи информации од нивните институции.

Со цел да се измери степенот на институционална отвореност, партнерите на ACTION SEE, придржувајќи се кон меѓународните стандарди, препораки, како и примери на добра практика, ги оценуваа институциите преку посебни квантитативни и квалитативни индикатори, кои ги оценуваат институциите врз основа на: пристап до информации достапни на официјалните веб-страници на институции, квалитетот на правната рамка за поединечни случаи, други извори на

јавно информирање и прашалници доставени до институциите.

Дали институциите одговорија на прашалниците беше дополнителен показател за нивната отвореност. Голем број институции добија негативни резултати во однос на индикаторите заради тоа што не одговорија на прашалникот, што е исто така важно да се напомене од две причини: прво, затоа што институционалната одговорност е индикатор за самата отвореност и второ, дека неодговорноста на институциите влијае негативно врз нивниот резултат, поради што тие автоматски беа оценети со 0. Покрај тоа, некои од показателите можеа да бидат оценети позитивно само доколку постои спроведување на постојните закони.

Мерењето беше спроведено од декември 2018 година до крајот на март 2019 година. Врз основа на резултатите од истражувањето, податоците и наодите беа создадени низа препораки и упатства за институциите. Препорачаните чекори за секоја категорија институции се прават врз основа на индикаторите кои не беа целосно исполнети.

Со оглед на тоа што беа оценувани одредени категории на институции, како на пример: извршни тела, локални самоуправи, судови и јавни обвинителства, препораките и чекорите на дејствување за овие институции се општи и се однесуваат на целата група институции.

Читателите можат да ги прочитаат методологијата и општите информации за проектот на крајот на оваа публикација.

2. ДРЖАВНИ ИНСТИТУЦИИ

2.1. ИЗВРШНА ВЛАСТ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

ГЛАВНИ ЗАКЛУЧОЦИ

Извршната власт¹ во Република Северна Македонија исполнува 53% од индикаторите за отвореност, анализирани по областите транспарентност, пристапност, интегритет и ефикасност. Во оваа просечна оцена на исполнување на индикаторите за отвореност се опфатени Владата, која исполнува 78% од индикаторите, министерствата, кои исполнуваат 52% од индикаторите и пресметани се скромни 29% исполнување на индикаторите од страна на органите на државната управа. Оттука, се заклучува дека ангажираноста и посветеноста на стандардите за отвореност се на различно ниво кај различните структури на извршната власт, исто како и минатата година. Дополнително, во иста насока се и заклучоците од набљудувањето² на отвореноста за споделување на информациите за реализацијата на активностите од Стратегијата за реформа на јавната администрација 2018-2022³, каде се појавуваат разлики од институција до институција.

За надминување на оваа состојба, од страна на Владата беше утврдена потребата за креирање нова Стратегија за транспарентност на Влада⁴ која се темели на препораката за системско решавање на концептот на отвореност дадена во Сеопфатниот план за добро владеење за државните институции во државата⁵. Оваа Стратегија треба да ги утврди приоритетните области и да даде насоки за транспарентност на Владата и министерствата, како и за останатите органи на државната управа (кои одговараат пред Владата).

Во консултативен процес беше подготвен предлог на нов Закон за слободен пристап до информациите од јавен карактер⁶. Во него е уредена заложбата од Стратегијата за реформа на јавната администрација за зајакнување на механизмите за достапност на информации од јавен карактер, како и зајакнување на капацитетите и надлежностите на второстепениот орган, кој одлучува по жалбите во случаите кога слободниот пристап до информациите е ограничен.

¹ Во ова истражување со поимот извршна власт се опфатени Владата, министерствата и органите на државната управа.

² Достапно на <https://bit.ly/2knHKF2>, стр.24 (последен пат пристапено на 12.07.2019)

³ Достапна на <http://www.mio.gov.mk/?q=mk/node/1587>

⁴ Заклучок на Владата на РСМ достапен на <https://vlada.mk/sednica/126> стр.31 (последен пат пристапено на 12.07.2019)

⁵ Достапен на <https://bit.ly/2IO56nv>

⁶ Достапен на <https://bit.ly/2kaOoOZ>

7 Активна транспарентност (или се сретнува како проактивна транспарентност) значи обврска (должност) на имателите на информации да ги направат достапни информациите кои произлегуваат од нивната надлежност и работа. Законот за слободен пристап до информациите од јавен карактер ја уредува оваа обврска на имателите на информации од јавен карактер во членот 10.

8 Достапна на <https://www.vlada.mk/komunikaciska-strategija> (последен пат пристапено на 17.07.2019)

9 Достапно на <http://mioa.gov.mk/?q=mk/documents/open-government-partnership>

10 Достапно на <https://bit.ly/2kdjfuk>

11 Програма за работа на Владата 2017-2020, достапна на <https://bit.ly/2kpRvCH>

12 Достапно на <http://budget.finance.gov.mk/>

13 Граѓански буџет е документ за буџетот наменет за нестручната јавност.

Дополнително, Владата се обврза за концепт за активна транспарентност⁷ и отчетност на сите владини институции кон граѓаните и ја подготви и објави Комуникациската стратегија на Владата на Република Северна Македонија за 2019 - 2020 година⁸. Обврски за активна транспарентност се утврдени и во националните акциски планови на Отвореното владино партнерство⁹. Оттука може да се заклучи дека чекорот за подобрување на активната транспарентност, кој беше препорачан во Сеопфатниот план за добро владеење за државните институции во државата е втемелен во неколку стратешки документи на Владата, од чие имплементирање би зависело идното подобрување во исполнувањето на индикаторите на отвореност на органите на државната управа и министерствата и нивно приближување до поединечниот индекс на Владата.

2.1.1. ВЛАДА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Според индексот на отвореност Владата на Република Северна Македонија е на второ место во регионот со 78% исполнување на индикаторите. Гледано од регионален аспект, резултатот е многу добар, бидејќи пред две години таа беше на последно место во регионот со исполнување на индикаторите со само 52%¹⁰, а дополнително кореспондира со заложбата на Владата за унапредување на отвореноста¹¹.

Воспоставена е редизајнирана веб-страница на Владата со секција „Отворена Влада“ каде поединечно се објавени буџетот на Владата за тековната година, а објавени се и буџетите, ребалансот на буџетите и завршните сметки за последните десет години. Понатаму, продолжи практиката на објавување на плановите за јавни набавки на веб-страницата на владата за 2018 и 2019 година со измените и надополнувањата, како и практиката на објавување на Граѓански Буџет¹² на државата со можност граѓаните да го разберат Буџетот за 2019 година преку графички и наративни објаснувања¹³.

Овогодинешната анкета покажа дека планираната надградба на постојниот портал а отворени податоци е завршена, а пуштен е во употреба и нов портал data.gov.mk.

Кога зборуваме за учеството на граѓаните, констатирано е дека Владата продолжи да ги применува утврдените правила за

вклучување на засегнатите страни во креирањето политики, па така на пример продолжи со одржување на Отворените денови за иницијативи на граѓанските организации¹⁴; воспоставениот Совет на Владата за соработка со и развој на граѓанскиот сектор¹⁵ активно работеше во изминатата година од конституирањето и го креираше предлог-моделот за вклучување на граѓанските организации во процесот на преговори со ЕУ¹⁶; а претставници на граѓанските организации учествуваат во работните групи за креирање нови политики.

Продолжи практиката на објавувањето на документ кој ги содржи мерките и промените кои биле реализирани во првите две години од мандатот на Владата¹⁷, но во него не се наведени износи на потрошени/обезбедени средства за мерките, ниту пак промените се поврзани со буџетските линии од кои се направени трошоците. Со оглед дека објавувањето на годишните извештаи за работата на Владата претставува еден од клучните инструменти на отвореност, но и за контрола на работата од страна на граѓаните, Владата во иднина треба да објави ваков документ.

ЧЕКОРИ НА ДЕЈСТВУВАЊЕ

 Форматот на објавените буџетски информации на веб-страницата на Владата сепак треба да биде унапреден, од PDF¹⁸ во отворен формат, со оглед дека таква практика на објавување е веќе воспоставена од страна на Министерството за финансии¹⁹.

 Иако во новата секција „Отворена Влада“ се објавени и склучените Договори за јавни набавки²⁰ на Владата во последните две години, во иднина мора да постои навременост во објавувањето на овие договори на интернет-страницата на Владата, со оглед дека последните 6 месеци не се објавени договори за јавни набавки, а во меѓувреме се склучени дополнителни десет договори и се објавени на Електронскиот систем за јавни набавки²¹.

 На веб-страницата на Владата треба да бидат објавени документите разгледувани на седниците на Владата, како и документите донесени од Владата, кои подоцна се објавуваат во Службен весник на Република Северна Македонија.

14 Информации достапни на <https://www.nvosorabotka.gov.mk/?q=node/315>

15 Повеќе информации достапни на <http://nvosorabotka.gov.mk/?q=node/99>

16 Годишен извештај за работа на Советот за 2018 год., достапен на <https://bit.ly/2lynSiz>

17 Достапно на <https://vlada.mk/2GodiniOdgovorno>

18 Преносен формат за документи

19 Достапно на <https://www.finance.gov.mk/mk/node/575> (последен пат пристапено на 19.07.2019)

20 Достапно на <https://vlada.mk/javni-nabavki>

21 Во Република Северна Македонија согласно законските прописи електронскиот систем за јавни набавки е единствен информациски систем достапен на интернет, кој се користи со цел да се овозможи поголема ефикасност, транспарентност и економичност во областа на јавните набавки. Достапно на <https://e-nabavki.gov.mk/PublicAccess/home.aspx#/contracts/0>

²² ГРЕКО – петти круг на евалуација на тема „Спречување на корупција и промовирање на интегритет кај централната власт (највисоките извршни функции) и органите за спроведување на законот“ достапно на <https://vlada.mk/node/18341> (последен пат пристапено на 20.07.2019)

²³ точка 107 во ГРЕКО – петти круг на евалуација на тема „Спречување на корупција и промовирање на интегритет кај централната власт (највисоките извршни функции) и органите за спроведување на законот“ достапно на <https://vlada.mk/node/18341> (последен пат пристапено на 20.07.2019)

²⁴ Достапно на <https://vlada.mk/2GodiniOdgovorno>

Треба да се зголеми степенот на независност и капацитетите на Комисијата за заштита на правото на слободен пристап до информации од јавен карактер, како и нејзините надлежности за спроведување на законот.

На ЕНЕР во иднина да му се овозможи поднесување на online иницијативи и предлози од засегнатите страни со механизам за повратен одговор и нивна консултација.

Во насока на исполнување на стандардите за интегритет, а и во насока на дадените препораки од петтиот круг на евалуација од ГРЕКО²² за Северна Македонија, Владата во иднина треба да направи „анализа на практичната примена на системот на санкции во однос на прекршување на правилата за конфликт на интереси, интегритет и антикорупција и да се погрижи санкциите да се ефикасни, пропорционални и одвратувачки“²³.

Се препорачува на веб-страницата на Владата да се објави план за интегритет или која било друга внатрешна антикорупциска политика, која вклучува мерки за спречување и елиминација на различни форми на коруптивно и неетичко однесување во рамките на институцијата.

Документот кој ги содржи мерките и промените кои биле реализирани во првите две години од мандатот на Владата²⁴ треба да ги содржи и потрошените/обезбедените средства за мерките и направените промени во буџетските линии од кои се направени трошоците.

2.1.2. МИНИСТЕРСТВА

ГЛАВНИ ЗАКЛУЧОЦИ

Министерствата во Северна Македонија имаат просек на исполнување од 52% на индикаторите за отвореност. Овој резултат е приближно ист со нивото на отвореност на министерствата во повеќето земји во регионот. Сепак, министерствата во државава варираат од 23% исполнување на индикаторите на отвореност од страна на Министерството за култура, што е двојно послаб резултат

од просекот на исполнување на индексот на отвореност од страна на министерствата, до највисоко рангираното меѓу министерствата, Министерството за информатичко општество и администрација со 68%. На второ место е Министерство за внатрешни работи со 66%, а на трето место е Министерството за одбрана со 64% на исполнување на индикаторите на отвореност.

Министерствата во просек го исполнуваат индексот на транспарентност со 63%, кон чие исполнување влијаат објавените информации поврзани со буџетите на министерствата (68%), информации поврзани со организационата структура на министерствата (67%) и информации за јавните набавки²⁵ (45%). Тие го надминаа просекот на регионот со 56% исполнување на индикаторите за транспарентност, бидејќи законот ги обврзува да објавуваат информации и на други веб-страници. Од препораките дадени минатата година²⁶, во насока министерствата да објавуваат планови за јавни набавки, отворени повици и решенија за јавни набавки на нивните веб-страници, годинава е воспоставена таква практика и сите министерства имаат објавено планови за набавки на своите веб-страници, додека половина од министерствата сè уште не ги објавиле отворените повици (огласи) и / или решенија за набавки на нивните веб-страници.

Во иста насока со претходната препорака се и препораките за објавување информации поврзани со буџетот на веб страниците кај сите министерства, кои минатата година беа задолжени од Владата да ги објават своите буџети како дел од листата на задолжителни 21 документ на нивните веб-страници. Министерството за финансии ги објавува сите информации поврзани со отвореноста на буџетите и затоа е оценето со 99%, додека оваа година одлични оценки имаат и Министерството за внатрешни работи, Министерството за животна средина и просторно планирање, Министерството за труд и социјална политика, Министерството за локална самоуправа и Министерството за транспорт. Единствено Министерството за култура во оваа категорија не објавува информации и затоа е оценето со 0%.

Во однос на исполнување на индексот на пристапност во поткатегоријата “пристап до информации” министерствата

63%

Министерствата во просек го исполнуваат индексот на транспарентност

99%

е оценката на отвореност на Министерството за финансии заради објавувањето на информации поврзани со отвореноста на буџетите

²⁵ Во рамки на истражувањето спроведено во периодот ноември 2018-февруари 2019 беше оценувано дали се објавени повиците за јавните набавки, договорите, анексите и одлуките за избор од спроведените јавни набавки, како и плановите за јавните набавки.

²⁶ „Сеопфатен план за добро управување за државните институции“ Достапен на <https://bit.ly/2lO56nv>

37%

свесноста на
министерствата

50%

од министерствата не користат
индикатори за мерење на
перформансите

исполнуваат 55% од индикаторите, што е блиску до просекот на регионот кој бележи 50% но сè уште претставува индикатор за недостиг на активно објавување информации. Индексот на интегритет министерствата го исполнуваат со 43% бидејќи исто како и минатата година, ниту едно министерство на својата веб страница нема објавено план за интегритет или каква било друга внатрешна политика за борба против корупцијата (која вклучува мерки за спречување и елиминација на различни форми на коруптивно и неетичко однесување во институцијата).

Министерствата најслабо ги исполнуваат индикаторите за ефикасност со 37%, а во поткатегијата на мониторингот и евалуацијата на политиките исполнуваат скромни 33% од индикаторите. Запрашани дали користат индикатори за мерење на перформансите при развивање на годишните работни планови и извештаите, 1/2 од министерствата одговориле негативно.

ЧЕКОРИ НА ДЕЈСТВУВАЊЕ

- ☞ Се препорачува сите министерства да ги објавуваат отворените повици (огласи) и/или решенија за набавки на своите веб-страници со цел да ги исполнат националните стандарди за транспарентност.
- ☞ Во однос на објавување информации поврзани со буџетот на своите веб-страници, министерствата треба да ја следат и да ја почитуваат препораката на Владата за објавување на задолжителните 21 документ.
- ☞ Со цел да се пополнат индикаторите за спречување судир на интереси, министерствата треба да ги објават декларациите за средства на функционерите на своите веб-страници и да испраќаат линкови до Државната комисија за спречување на корупција каде споменатите декларации се поставени согласно закон.
- ☞ Министерствата треба да се фокусираат на воспоставување и користење индикатори за мерење на перформансност при подготовката на годишните работни планови и извештаи.

2.1.3. ДРУГИ ИЗВРШНИ ОРГАНИ

ГЛАВНИ ЗАКЛУЧОЦИ

Отвореноста на другите извршни органи е на ниско ниво во сите држави во регионот и варира од 26% до 43% исполнување на индикаторите. Отвореноста на извршните органи во Република Северна Македонија е оценета со 29% исполнување на индикаторите.

Поединечно, анализирани по областите во четирите поткатегории на индексот на отвореност, тие исполнуваат 39% од индикаторите на транспарентност, пристапност со само 20%, индикаторите на ефикасност ги исполнуваат со незначителни 7% и екстремно ниско е исполнувањето на индикаторите на интегритет со 3%. Ниското исполнување на индексот на интегритет значи дека исто како во 2017, така и во 2018 година тие воопшто не објавуваат информации поврзани со преземените обврски и спроведувањето обуки за вработените на теми за судир на интереси, спречување корупција, укажување за случаи на корупција и сл.

Најголем дел од другите извршни органи не ги објавуваат податоците поврзани со јавните набавки на нивните страници, ниту упатуваат со линк до електронскиот систем за јавните набавки, па затоа севкупната оценка за исполнување на индикаторот на транспарентност во поткатегоријата на јавните набавки е само 23%. Во поглед на објавувањето на информациите поврзани со буџетот, 51% ги исполнуваат индикаторите, што значи дел од другите извршни органи го објавиле годишниот буџет и полугодишниот извештај за трошењето на буџетот. Информациите за организациската поставеност се недоволни и придонесуваат за 41% исполнување на индикаторите.

Со оглед дека исполнувањето на индикаторите за пристап до информации е 26%, што е значително пониско од исполнувањето на Владата (83%) и министерствата (55%), се потврдува искажаната потреба за креирање нова Стратегија за транспарентност на Владата²⁷, а која ќе се темели на препораката²⁸ за системско решавање на концептот на отвореност и ќе ги опфаќа Владата, министерствата, но и вклучително другите извршни органи.

29%

отвореност на
извршните органи

26%

пристап до
информации

²⁷ Заклучок на Владата на РСМ достапен на <https://vlada.mk/sednica/126>, стр.31 (последен пат пристапено на 12.07.2019)

²⁸ Препораката беше дадена во Сеопфатниот план за добро владеење за државните институции во државата. Достапен на <https://bit.ly/2lO56nv>

29 Етички кодекс за однесување на пратениците во Собранието на РМ <http://sobranie.mk/materialdetails.nsp?materialId=6313a878-faf4-4b55-8c52-9c7d-793da203>

30 Институцијата ја прифати иницијативата за т.н. процес Жан Моне инициран од тројцата европатеници Иво Вајгл, Едуард Кукан и Кнут Флекенштајн, која имаше за цел поголема вклученост на Собранието во евроинтегративните процеси на државата; Мерки за подобрување на демократскиот амбиент на Собранието беа дел од Планот 3 – 6 – 9 (<http://vlada.mk/sites/default/files/programa/2017-2020/Plan%203-6-9%20MKD.pdf>), што претставуваше план за имплементација на ургентните реформски приоритети на Европската комисија и на препораките на експертската група предводена од Прибе; Собранието беше дел од проектот за јакнење на капацитетите на Собранието насочени кон подобрување на регулаторната и институционалната рамка на Собранието, финансиран од ЕУ и др. иницијативи.

31 Во 2016 година државата беше во една од најдлабоките политички и институционални кризи, а на крајот на годината се случија предвремените парламентарни избори, на кој после повеќе од 10 години дојде до промена на парламентарниот состав. Следната година, Собранието беше блокирано од страна на опозицијата поради определениот притвор на шест парламентарци од опозицијата, за кои се водеше судска постапка за вмешаност во насилниот упад во Собранието на 27 април 2017 како реакција против ново избраниот претседател на Собранието. 2018 ја одбележа ратификацијата на Преспанскиот договор помеѓу Северна Македонија и Грција врз основа на кој беше решен повеќе деценискиот спор за името помеѓу овие две држави. По ратификацијата на Договорот следеше и долг и тежок процес на уставни измени, со кои се официјализираше името на државата во Република Северна Македонија.

ЧЕКОРИ НА ДЕЈСТВУВАЊЕ

- Другите извршни органи треба да ги објават внатрешните документи за борба против корупцијата и документи што содржат информации поврзани со мониторинг, евалуација и извештаи за нивната работа.
- Се препорачува другите извршни органи на своите веб-страници да ги објават документите поврзани со јавните набавки и да објавуваат линкови до електронскиот систем за јавни набавки.
- Треба да се воспостави online постапка за примање поплаки и забелешки од граѓаните во врска со работата на другите извршни органи, со цел да се спречи лошата комуникација со граѓаните и малата количина јавни информации објавени на веб-страниците без тие да бидат побарани.

2.2. СОБРАНИЕ НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА ГЛАВНИ ЗАКЛУЧОЦИ

Отвореноста на Собранието на Република Северна Македонија е незначително подобрена во споредба со 2018. Исполнувајќи 63% од индикаторите за отвореност, тоа спаѓа точно во регионалниот просек на 63% отвореност.

Ваквиот податок укажува дека Собранието применило незначителен дел од препораките на ова истражување дадени во изминатите две години. Усвојувањето на Етичкиот кодекс за однесување на пратениците²⁹ во 2018 година е речиси единствениот индикатор за активна отвореност на Собранието во последните три години. Сепак, и покрај слабиот напредок, Собранието е на второто место на отвореност на институциите во Северна Македонија, веднаш после Владата, која исполнува 78% од индикаторите за отвореност. Се чини дека и покрај неколкуте иницијативи³⁰ на Собранието да се ангажира за подобрување на транспарентноста, функционалноста и кредибилноста на институцијата, постојаниот општествен контекст и политичките кризи³¹ влијаат врз овие процеси, како што е, на пример, измените на Деловникот, бидејќи за неговата измена веќе подолг период не може да се постигне консензус помеѓу парламентарните партии.

Сепак, Собранието ги спроведува востановените добри практики на отвореност, односно и понатаму редовно ги објавува календарите на седници и дневните редови за работа на пленарните сесии и на работните тела, видео и стенограмските записи од пленарните седници, присуството и начинот на гласање на пратениците на пленарните сесии, контактите и биографиите на пратениците, како и редовно објавува темелни годишни извештаи. Во поглед на квалитетот на изготвените записници се нотира прогрес, но само во работењето на мал број комисији³².

ПОДОБРУВАЊЕ НА КОНСУЛТАТИВНИТЕ ПРОЦЕСИ ПРИ НОСЕЊЕТО НА ЗАКОНИТЕ

Собранието три години по ред исполнува 61% од индикаторите за консултативни процеси со јавноста при носењето на законите и другите политики. Ваквото бодување се должи на деловничката можност за експерти и претставници на граѓанските организации да учествуваат на седниците на работните тела, но постојат неколку аспекти кои Собранието треба да ги земе предвид со цел да ја подобри нивната отвореност.

Во рамките на иницијативата за Отворено собрание самата институција констатира дека постои недостаток во деловничко уредување на механизмите за учество на граѓаните во работата на Собранието, дека недоволно се користи механизмот надзорни расправи како и дека не постои можност за учество на граѓаните на истите.³³ За подобрување на консултативниот процес, Собранието предвидело четири достигнувања во периодот 2019 – 2021 година а тоа се: (1) зголемување на процентот на работни тела кои вклучиле експерти во својата работа до 30%; (2) донесен акт за регулирање на надзорни расправи; (3) донесен план за надзорни расправи; (4) зголемување на учеството на граѓаните и граѓанските организации на седниците на работните тела до 70%.

Дополнително, одлика на повеќе парламентарни состави беше носењето закони во скратена постапка, но оваа пракса полека се напушта во 2018 година. Носењето закони во скратена пракса мора да се користи ограничено и само во деловнички предвидените услови бидејќи скратените рокови на постапката дополнително ја намалува можноста за квалитетни консултативни процеси.

Она што е невообичаено за 2018 година е тоа што пратениците се јавуваат како предлагачи на закони во речиси 50% од донесените

³² 5ти Извештај за индексот на отчетност, транспарентност и продуктивност на Собранието за периодот 1 јануари – 31 март 2018, http://most.org.mk/wp-content/uploads/2017/07/Index-Report-5_EN-GFinal.pdf

³³ Ibid

закони. Законите кои доаѓаат во Собранието како предлог на Владата се очекува дека го поминале неопходниот процес на консултации во согласност со Деловникот на Владата³⁴. Зголемената активност и предлагањето закони од пратениците значи дека овој задолжителен механизам за консултации на Владата не се случил и дотолку повеќе подразбира усвојување деловнички одредби или носење други внатрешни акти со кои ќе се гарантираат консултациите на предлог законите со засегнатите страни.

ПОДОБРУВАЊЕ НА ФИНАНСИСКАТА ТРАНСПАРЕНТНОСТ

Индикаторите за отвореност во поглед на државниот буџет бележат покачување од 11% во споредба со минатата година, но со само 38% исполнетост се уште претставуваат најслаб сегмент во спектарот на информации што ги објавува Собранието на својата веб страница. Собранието има пракса да го објавува предлог буџетот на државата, но не и финално изгласаниот буџет или пак полугодишните извештаи за трошењето на буџетот, завршната сметка или граѓанскиот буџет.

Објавувањето податоци за финансиската транспарентност е една од мерките за кои Собранието предвидело заложба во рамките на иницијативата Отворено владино партнерство – Отворено собрание, каде е нотирана потребата од зголемување на финансиската транспарентност и буџетската автономија на Собранието, а се забележува на необјавување на планот за јавни набавки на Собранието, недоволна деталност на собраниски буџет и недостапност на извештаите за извршување на собранискиот буџет³⁵.

Индикаторите за пристап до информации исто така се благо зголемени во однос на минатата година, но на веб-страницата на Собранието сè уште нема информации за лицето одговорно за пристап до информации од јавен карактер, а списокот на информации од јавен карактер не е ажуриран. Во овој сегмент, според резултатите од истражувањето воочено е недоволно споделување на содржини од работата на Собранието со јавноста; недоволно споделување на сите релевантни документи во врска со законодавниот процес; недоволно објавени информации за гласањето на пратениците во Собранието, и недостапност на веб страната на собранието за лицата со оштетен вид³⁶. Иницијативата за Отворено владино партнерство – Отворено собрание предвидува изработка на нова

34 Деловник на Владата на Република Северна Македонија, член 66, <https://bit.ly/2kcZm6w>

35 Достапно на <http://www.mioa.gov.mk/?q=mk/documents/open-government-partnership>

36 Ibid

веб страница за надминување на овие состојби, но во овој процес од особено значење ќе биде успешното пренесување на историјата на веќе објавени информации на постојната веб страница.

МЕХАНИЗМИТЕ ЗА КОМУНИКАЦИЈА СО ГРАЃАНИТЕ ТРЕБА ПОВЕЌЕ ДА СЕ ПРОМОВИРААТ

Индикаторите за интеракција на Собранието со граѓаните од бележат пад од 64% на 47% во последната година што е алармантен податок. Истражувањето покажува дека граѓаните се поделени во однос на нивното знаење за работата на Собранието, односно дека 49% од граѓаните се делумно или целосно запознаени, додека 50% се малку или воопшто не се запознаени до работата на пратениците³⁷. Граѓаните често користат традиционални медиуми за да се информираат за работата на Собранието, а само 3% го користат собранискиот канал како извор на информации.³⁸ Изненадува фактот дека ниту еден од испитаниците не добива информации преку веб-страницата на Собранието.³⁹

ЧЕКОРИ НА ДЕЈСТВУВАЊЕ

- Собранието треба да ги објави платите на пратениците и бараниот надоместок за патни трошоци.
- Собранието треба да ја подобри отвореноста на работните органи (комисии) со објавување на присуството на пратеници на седницата, записници и видеа, како и објавување на начинот на гласање на пратениците.
- Видео записите од седниците треба да бидат објавени на веб-страницата на Собранието.
- Практиката на донесување закони по скратена постапка мора да биде ограничена само на предвидените услови, бидејќи скратените рокови дополнително ја намалуваат можноста за квалитетни консултативни процеси.
- Собранието мора сериозно да ја сфати својата посветеност кон иницијативата Отвореното владино партнерство - Отворено собрание и консултативниот процес мора да биде загарантиран и задолжителен, а не изборен.

36 Ibid

37 Собрание под лупа: Анкета за перцепциите на граѓаните и Извештај за квалитетот на дебата.
<https://bit.ly/30UCNmK>

38 Ibid

39 Ibid

Собранието мора да работи на подобрување на контактот со граѓаните за да ја исполни својата целосна улога како највисоко претставничко тело на граѓаните

- ☞ Собранието треба редовно да ги објавува записниците од седниците на работните тела и да ја унифицира структурата на записниците што во пракса не ги следат одредбите на деловникот.
- ☞ Собранието треба да стекне практика да ги објавува конечните и/или полугодишните извештаи за трошење на буџетот, конечната сметка за буџетот, како и граѓанскиот буџет, на својата веб-страницата. Тие, исто така, треба да ги постават овие документи како линкови до веб-страницата на Државната комисија за спречување на корупција, каде се објавуваат декларациите за средства на пратениците, како и до електронскиот систем за јавни набавки.
- ☞ Веб-страницата на Собранието треба да содржи информации за лицето одговорно за пристап до информации од јавен карактер.
- ☞ Списокот на информации од јавен карактер треба да се ажурира и да се објавува на веб-страницата на собранието.
- ☞ Собранието мора да работи на подобрување на контактот со граѓаните за да ја исполни својата целосна улога како највисокото претставничко тело на граѓаните.
- ☞ Дизајнот на новата веб-страница треба да биде насочен кон олеснување на комуникациските канали со граѓаните и да го поттикне нивното учество.

2.3. СУДСТВО

ГЛАВНИ ЗАКЛУЧОЦИ

ОТВОРЕНОСТ НА СУДСКАТА ВЛАСТ ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

Со години наназад, оцените за правосудниот систем и владеењето на правото во меѓународните извештаи забележуваат уназадување во реформите со особени забелешки за заробување на државата и селективна правда. По првпат, во Извештајот на Европската комисија на земјата за 2018 година беше констатиран добар напредок во

спроведувањето на реформите во правосудниот систем врз основа на Стратегијата за реформа на правосудниот сектор⁴⁰. Претежно позитивните оценки за независноста на судството беа дадени од Европската комисија и во 2019, пред сè поради бројните измени на законодавството во оваа област, според насоките дадени во ургентните реформски приоритети за државата и од страна на Венецијанската комисија⁴¹. И граѓанското општество дава главно позитивна оценка за транспарентноста на процесот на носењето на законодавството, вклученост на засегнатите страни и граѓанскиот сектор, оценувањето на квалитетот на предложените закони и политики⁴². Сепак, активната транспарентност на судските органи, според податоците од ова истражување, останува на ниско ниво.

За разлика од судовите во регионот, чиј просек на индикаторите на отвореност бележи пад за 4%, судовите во Северна Македонија бележат раст, но сепак степенот на отвореност е оценет со скромни 43%. Судовите најдобро стојат во делот на транспарентноста (50%), но сè уште не ги објавуваат платите на судиите и информациите за вработените во судовите.

И покрај тоа што се очекуваше воведувањето на електронскиот Судски портал на РСМ (www.vsrn.mk), во 2017 година, да придонесе за поголема воедначеност на транспарентноста на судовите, истражувањето покажува големи разлики помеѓу судовите. Исполнувањето на индикаторите за интегритетот на судовите е на најниско ниво (судовите исполнуваат само 35% од индикаторите) зашто на своите веб сајтови не ги објавуваат етичките кодекси, а само три судови од истражувачкиот примерок одговориле позитивно на прашањето дали спровеле тренинзи за стандарди за спречување на корупција и конфликт на интереси.

Пристапност до правда и информации од јавен карактер

Во однос на пристапноста, судовите треба да се фокусираат на непостоењето на адекватен механизам за комуникација со ранливите групи и медиумите. Не е доволно судовите да објават специјален линк и лица за контакт за исполнување на правото за пристап до информации. Тие исто така треба да го објават објавуваат информации кои веќе се одговорени, односно доставени по пат на

⁴⁰ Анализа на спроведувањето на стратегијата за реформа на правосудниот сектор (2017-2022) за периодот од 2018/2019 година, <https://bit.ly/2nr2Vri>

⁴¹ Извештај за напредокот на Република Северна Македонија за 2019 на Европската комисија, <https://bit.ly/2EGrVAe>

⁴² Анализа на спроведувањето на стратегијата за реформа на правосудниот сектор (2017-2022) за периодот од 2018/2019 година, <https://bit.ly/2nr2Vri>

поднесени барања за слободен пристап до информации од јавен карактер.

Ефикасност или запознатост со работата на судовите

Стандардите за мониторинг и евалуација, како дел од принципот за ефикасност, се од исклучително значење, пред сè бидејќи преку нив јавноста ги формира своите ставови за работењето, ефикасноста и независноста на судовите. Судовите во Северна Македонија исполнуваат само 41% од наведените стандарди и тие треба да се подобрат пред сè во поглед на навремено објавување на извештаите за работењето на судовите на единствениот судски портал. Исто така, и покрај тоа што во РСМ е воведен Автоматски компјутерски систем за управување со судските предмети, неговата примена треба постојано да се контролира за да се надминат и избегнат злоупотребите на системот кои во посебен извештај беа утврдени во 2017 година⁴³.

Судски совет

Судскиот совет во изминативе две година забележува идентично ниво на отвореност, после значителниот пад во исполнувањето на индикаторите во 2017. Принципот на достапност и понатаму е најниско оценет (28%), пред сè поради тоа што Судскиот совет нема добри канали за комуникација со граѓаните и со медиумите, како и поради непостоењето на водич за покренување жалби и претставки од граѓаните преку веб порталот и не постои водич за медиумите. Принципот на транспарентност е исто така на ниско ниво (37%) поради недостигот на политики за јавни набавки и необјавувањето на информациите поврзани за спроведените јавни набавки.

Судскиот совет, барем во формална смисла, ги исполнува на задоволително ниво индикаторите за независност со 76%, зашто со уставот е дефиниран како независно тело; постојат законски критериуми за избор на судии; има сопствен буџет и административна контрола врз Врховниот суд.

⁴³ Извештај од извршен увид во функционалноста на информатичкиот систем и надзор над примената на одредбите од Судскиот деловник <https://bit.ly/2oeN67i>

Отвореност на обвинителствата на Република Северна Македонија

Со запрепастувачки ниски резултати, јавното обвинителство исполнува само 4% од индикаторите за отвореност. Основните и вишите обвинителства и понатаму немаат свои веб страници и заедно исполнуваат само 4% од индикаторите додека Советот на јавни обвинители само 32%. Обвинителството на РСМ е поставено хиерархиски како највисок орган над вишите и основните обвинителства и малкуте информации за нив се поставуваат единствено на веб страницата на ова обвинителство.

Исто како и кај Судскиот совет, и Советот на Јавни обвинители, барем во формална смисла, исполнува дел од индикаторите за независност (41%), зашто постојат законски критериуми за избор на обвинители и има сопствен буџет.

ЧЕКОРИ НА ДЕЈСТВУВАЊЕ

- Центарот за информатичка технологија при Врховниот суд на РСМ, како и Судскиот совет за реформи треба да посвети поголемо внимание на ажурирање и воедначено објавување на информациите од сите судови.
- Судовите на своите веб-страници треба да ги објавуваат етичките кодекси.
- Судовите треба да спроведат активности за зајакнување на капацитетите на своите вработени во однос на стандардите за корупција и судир на интереси.
- Судовите треба да ги објават платите на судиите, како и информациите за вработените во судот.
- Центарот за информатичка технологија при Врховниот суд на РСМ мора навремено да ги објавува пресудите и да обезбеди почитување на оваа законска обврска од страна на сите судови.
- Веб-страниците на судовите треба да бидат достапни за лицата со оштетен вид и треба да бидат објавени посебни упатства за правата на ранливите групи.

- ☞ Веб-страниците на судовите треба да содржат упатства за комуникација помеѓу судските органи и медиумите и јавноста.
- ☞ Покрај објавувањето на посебен линк и лица за контакт за остварување на правото на пристап до информации, судовите треба да ги објават дадените одговори на барањата за слободен пристап до информации од јавен карактер.
- ☞ Судовите треба да се подобрат првенствено во однос на навремено објавување на судски извештаи на единствениот судски портал.
- ☞ Постои сериозна потреба за подобро следење на примената на Автоматскиот компјутерски систем за управување со судските предмети за да се надминат и избегнат злоупотреби на системот.
- ☞ Потребна е примена на добри канали на комуникација со граѓаните и медиумите со Судскиот совет и создавање и објавување на упатство за поднесување поплаки и петиции од граѓаните преку веб-порталот, како и упатство за медиуми.
- ☞ Судскиот совет треба да објавува информации поврзани со јавните набавки на својата веб-страница.
- ☞ Обвинителството треба да ја земе предвид препораката насочена кон создавање на посебни веб-страници на основното и вишото обвинителство или создавање на единствена (заедничка) веб-страница со информации за нив.

2.4. ЕДИНИЦИ ЗА ЛОКАЛНА САМОУПРАВА (ОПШТИНИ) ВО РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

ГЛАВНИ ЗАКЛУЧОЦИ

Единиците за локална самоуправа во Република Северна Македонија исполнуваат само 25% од индикаторите за отвореност, што е значително под просекот на регионот, покажувајќи го ниското ниво на ангажираност и посветеност на општините на исполнување на стандардите за отвореност. Овој индекс покажува алармантна

состојба на отвореност на локалната власт, со оглед на суштината на постоењето на општините, каде тие треба да бидат во служба на граѓаните; транспарентноста да ја темелат на отворени податоци и информации; да имаат јасни процедури за партиципативно одлучување, како и јасни процедури за добивање на јавните услуги; но и отчетно да објаснуваат за што ги искористиле јавните пари кои им биле на располагање и на кој начин го подобриле животот во заедниците⁴⁴.

Отворено владино партнерство (2018-2020) по четврти пат го утврдува приоритетот „транспарентност на локално ниво“ и предвидува низа заложби⁴⁵. Сепак, за надминување на алармантната состојба кај локалната власт неопходно е да се отстрани претходно утврдениот ризик за одржливоста на иницијативите од Отворено владино партнерство преземени на локално ниво, односно да се испланираат средства кај општините за имплементација на заложбите.

Принципот на транспарентност, кој подразбира дека информациите за организациската поставеност, буџетот и постапките за јавни набавки се јавно достапни и објавени на веб-страниците на општините, општините го исполнуваат со 31%. Сепак, во однос на транспарентноста на буџетите, треба да се истакне дека не постои официјална практика за постојано објавување на донесените буџети во претходните три години во заштитени PDF⁴⁶ формати, објавување на полугодишните извештаи за извршување на буџетот, како и на Граѓански Буџети⁴⁷, што им отежнува на граѓаните да ги разберат приходите и расходите во текот на годината.

Кога се анализира принципот на пристапност, а кој вклучува почитување на постапките и обезбедување на слободен пристап до информациите, активна транспарентност, како и пристапност на информациите преку механизмот на јавни консултации и интеракција со граѓаните, општините исполнуваат скромни 19% од индикаторите. Имено, ниското исполнување на индикаторите е резултат на тоа што општините не објавуваат планови, ниту повици, ниту извештаи од јавни консултации со засегнатите страни кои содржат писмени објаснувања за предлозите, кои се прифатени или отфрлени, ниту пак предлог-проекти од граѓанските организации, пропратени со критериуми за избор и ранг-листа на резултати.

⁴⁴ Стандардите што се донесуваат на транспарентноста, отчетноста и граѓанското учество на локално ниво во државата се утврдени во неколку документи: Законот за локална самоуправа, Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер, Етичкиот кодекс на локалните функционери, Етичкиот кодекс на државните службеници, Законот за спречување на корупција, Законот за судир на интереси и др.

⁴⁵ Национален акциски план за Отворено владино партнерство (2018-2020) Достапен на <https://bit.ly/2lB8W3l>

⁴⁶ Преносен формат за документи.

⁴⁷ Документ за буџетот наменет за нестручната јавност.

Општините најслабо ги исполнуваат индикаторите за ефикасност (14%), кој го сочинуваат поткатегоријата на мониторингот и евалуацијата на политиките, процесот на стратешко планирање и известувањето кон Советот на општината. Исполнувањето на индикаторите за ефикасност од страна на општините е 3,5 пати пониско од регионалниот просек на исполнување на индексот на ефикасност на општините кој изнесува 49%. Општините се најдобро оценети во поглед на поткатегоријата на индексот кој се однесува на известувањето кон Советот на општината што се должи на законската обврска на општините да развиваат годишни работни програми и затоа што јавните претпријатија и градоначалниците се обврзани за своето работење да го известуваат Советот на општината.

ЧЕКОРИ НА ДЕЈСТВУВАЊЕ

- Општините треба постојано да ги објавуваат донесените буџети во последните три години во отворени формати, за да им го олеснат пребарувањето на граѓаните.
- Општините треба да стекнат практика да објавуваат полугодишни извештаи за трошење на буџетот и граѓански буџет преку кои граѓаните ќе добиваат точни информации за приходите и расходите во текот на годината.
- Општините треба детално да ја подобрат својата одговорност во однос на објавување информации за јавни набавки, т.е. објавување на планови за јавни набавки, жалби и одлуки.
- Веб-страниците на општините треба да содржат информации како што се имиња, позиции и контакти на функционерите, т.е. општински органиграми.
- Општините треба да објавуваат планови, повици и извештаи за јавни консултации со засегнатите страни кои ќе содржат писмени објаснувања за предлозите што се прифатени или одбиени.
- Веб-страниците на општините треба да содржат повици за предлог-проекти од граѓанските организации, одлуки во врска со распределбата на средства на граѓанските организации и ранг-листа на резултати.

- Трета година по ред останува препораката дадена во Сеопфатниот план за добро управување на државните институции за тоа општините да објавуваат информации според нивната обврска согласно член 10 од Законот за слободен пристап до информации од јавен карактер.
- На веб-страниците на општините треба да има информација за фиксно време за консултација со претседателите на општинските совети во кое би се вршело консултација со граѓаните.
- Општините мора да ја подобрат својата комуникација со граѓаните преку социјалните мрежи, како и месечно да објавуваат билтени за работата на општините.
- За да се постигне повисоко ниво на интегритет, општините на своите веб-страници треба да ги објават документите/политиките/плановите за интегритет или која било друга внатрешна антикорупциска политика (која вклучува мерки за спречување и елиминација на разни форми на коруптивно и неетичко однесување во општините).
- Бидејќи само 3 од испитаните општини имаат усвоено стратегии за развој со јасно дефинирани развојни цели, но истите се нецелосни, се препорачува сите општини да започнат да работат на усвојување развојни стратегии со јасно дефинирани развојни цели кои содржат специфична временска рамка, буџетски импликации и одговорни тела за нивно спроведување.

3. МЕТОДОЛОГИЈА

Отвореноста е клучен услов за демократијата бидејќи им овозможува на граѓаните да ги добијат информациите и знаењата потребни за еднакво учество во политичкиот живот, ефикасно донесување одлуки и барање одговорност од институциите за политиките што ги спроведуваат.

Институциите ширум светот преземаат конкретни активности со цел да ја зголемат нивната транспарентност и отчетност кон граѓаните. Со цел да се утврди степенот до кој граѓаните од Западен Балкан добиваат навремени и разбирливи информации од нивните институции, се разви регионален индекс на отвореност.

Индексот на регионална отвореност го мери степенот до кој институциите на земјите од Западен Балкан се отворени за граѓаните и општеството, врз основа на четири принципи: (1) транспарентност (2) пристапност (3) интегритет и (4) ефикасност.

Принципот на транспарентност подразбира дека организациските информации, буџетот и постапките за јавни набавки се јавно достапни и објавени. Пристапноста се однесува на обезбедување и почитување на постапките за слободен пристап до информациите и зајакнување на пристапноста на информациите преку механизмот на јавни сослушувања и зајакнување на интеракцијата со граѓаните. Интегритетот вклучува механизми за спречување на корупцијата, имплементација на Етичките кодови и регулирање на лобирањето. Последниот принцип, ефикасност,

се однесува на мониторингот и евалуацијата на политиките што ги спроведуваат институциите.

Следејќи ги меѓународните стандарди, препораки и примери за добра практика, овие начела се понатаму разработени преку специфични квантитативни и квалитативни индикатори кои се оценуваат врз основа на достапност на информациите на официјалните интернет страници на институциите, квалитетот на правната рамка за поединечни прашања, други извори на информации од јавен карактер и прашалници до институциите.

Мерењето беше спроведено од декември 2018 година до крај на март 2019 година. Собирањето на податоци беше проследено со процес на верификација на податоците, што резултираше со стандардна грешка од +/- 3%. Врз основа на резултатите од истражувањето, развиеме збир препораки и упатства за институциите.

4. ПРОЕКТ

Доброто владеење е клучно за владеењето на правото. Додека прашањата поврзани со корупција, транспарентност, владеење на правото и доброто владеење се постојано во фокусот, постои недостаток на разбирање на системските проблеми кои не се доволно покриени. Проектот Одговорност, Технологија и Мрежа на Институционална Отвореност во Југоисточна Европа (ACTION SEE), има за цел да ја подигне свесноста за ваквите предизвици преку олеснување на соработката помеѓу граѓанските организации и преку консолидирани стратешки напори за застапување.

ACTION SEE овозможува платформа за дијалог и конкретна алатка за мерење на степенот на придржување на државните институции кон принципите и стандардите на отворено владеење (индекс на отвореност).

Целта на проектот е зголемување на вклученоста на граѓанското општество и медиумските организации во креирањето на јавното мислење, креирањето политики и учество во механизмите за донесување одлуки, како и зголемување на капацитетите на граѓанските општества да адресираат чувствителни прашања.

Специфични цели на проектот:

- Промовирање на динамично граѓанско општество кое ефикасно ги мобилизира граѓаните за активно ги вклучува во прашања поврзани со владеењето на правото и доброто владеење и влијание на политиките и процесите на донесување одлуки на национално и

регионално ниво.

- ✚ Зајакнување на механизмите за дијалог помеѓу граѓанските организации и владините институции и влијание на доброто владеење и реформите на јавната администрација.
- ✚ Поттикнување на вмрежување на граѓанските и медиумските организации на регионално ниво и ниво на ЕУ, овозможувајќи размена на знаење, вештини и врски и зголемување на влијанието на нивните напори за застапување.

ACTION SEE е мрежа на граѓански организации кои заеднички работат на промовирање и обезбедување одговорност и транспарентност на властите во регионот на Југоисточна Европа, подигнување на потенцијалот за граѓански активизам и граѓанско учество, промовирање и заштита на човековите права и слободи на интернет и градење капацитети и интерес кај граѓанските организации и поединците во регионот за употреба на технологијата во унапредување на демократијата.

Проектот ACTION SEE, финансиран од Европската Унија, го спроведува Фондацијата Метаморфозис, Фондацијата за демократија на Вестминстер (Westminster Foundation for Democracy), Центарот за истражување, транспарентност и отчетност (CRTA – Center for Research, Transparency and Accountability), Граѓанското здружение Зошто да не? (Citizens Association Why not?), Центарот за демократска транзиција (Center for Democratic Transition), Отворени Податоци Косово (Open Data-Kosovo (ODK)) и Lëvizja Mjaft!.

5. ПРОЧИТАЈТЕ ПОВЕЌЕ

Отвореност на институциите на извршната власт во регионот и во Северна Македонија

Препораки за подобрување на состојбата

<https://bit.ly/2Pay4dT>

Отвореност на собранијата во регионот и во Република Северна Македонија

Препораки за подобрување на состојбата

<https://cutt.ly/krwIvgc>

Отвореност на институциите на локална самоуправа во регионот и во Република Северна Македонија

Препораки за подобрување на состојбата

<http://bit.ly/33ZYi7m>

Отвореност на институциите на судската власт во регионот и во Република Северна Македонија

Препораки за подобрување на состојбата

<http://cutt.ly/SeBaXQb>

